

про битви богатирів споріднені легенди, перекази (телунгу). Пісні (дярин) — лірич., жартівливі, сатир. та ін. — у минулому співали тільки чоловіки, на долю жінок припадали лише плачі над померлими. У 20 ст. утвердилася й жіноча пісня. Із запровадженням писемності з'явилися нанайські журнали «Новий шлях» (1932, 1934) і «Навчальний шлях» (1933—34), газ. «Нове життя» (1936) та ін. Розвиткові Н. л. сприяли рос. педагоги і літератори: разом з В. Аворінім створені перші книги оповідань «Бідняк Гара» Л. Бельди (1932) та «Як Бага пішов учитися» А. Бельди (1933). Оповідання писали також Б. Ходжер та К. Гейкер. Значне місце в Н. л. посів А. Самар, який від опрацювання фольклор. мотивів перейшов до написання віршів і пісень на громад.-політ. теми, оспівав красу рідного краю, збагатив поезію малих народів Півночі любовною лірикою (зб. «Пісні нанайки», 1938; «Поезії», 1940). В його прозі виділяється оповідь «Син бідняка» (1941). Традиції письменника розвинули А. Пасар (поеми «Сказання про Моконе», «Пісня про матір», «Дванадцять ведмежих голів») та В. Заксор, який розробляє пісенний жанр; обидва виступають також з оповіданнями, а В. Заксор — і з п'єсами («Дарту»). Зрілістю відзначається творчість Г. Ходжера, який пише рос. мовою: збірники оповідань, повісті «Чайки збираються над морем» (1958), «Еморон-озеро» (1960), «Правнук Дерсу Узала» (1962) та ін. — про працю і побут рибалок та мисливців; істор. роман «Кінець великого дому» (1964) — про минуле й сучасне нанайського народу. Л.-ра ульчів представлена гол. чин. книгами казок, нарисів та оповідань «Життя і казка» (1956), «Казки народу нані» (1961) О. Вальдью, віршами Чулла Дятала. Нанайською та ульчською мовами перекл. ряд творів укр. л.-ри — Т. Шевченка («Заповіт»), Лесі Українки, сучас. письменників. Деякі твори ульчських письменників [оповідання «Найсвітліше слово» (1972), «Як нані щастя знайшли» (1980) О. Вальдью, казка «Айюга» (1982) та ін.] переклали М. Пригара, Л. Клименко та ін. укр. перекладачі.

Вид.: Сказки народов Севера. М.—Л., 1959; Север поет. Л., 1961; От Москвы до тайги одна ночевка. М., 1961.

Лит.: Сергеев М. Литературное творчество народов Дальнего Востока. «Дальний Восток», 1954, № 4; Романенко Д. Литературы народов Крайнего Севера. В кн.: Романенко Д. У могучих истоков. М., 1963; Пришвин А. Первый нанайский роман. «Дружба народов», 1965, № 9. В. Г. Пузан.

НАНКЕВИЧ Андрій Андрійович (23.VII 1941, с. Дружелюбівка Солонянського р-ну Дніпроп. обл.) — укр. письменник. Закін. 1967 Київ. ун-т. Працює у пресі. У збірках оповідань «Червоний глід» (1981), «Три тополі на вітрі» (1985), увійшла повість «Двоє для любові»), повістях «Така тепла осінь» (1990), «Іронія» (1991) змальовує сільське життя, красу природи. Окр. твори Н. перекладено рос., лит., азерб., болг. мовами.

Лит.: Дяченко А. Анатолій Нанкевичу — 50. «Літературна Україна», 1991, 26 вересня. А. М. Дяченко.

НАПРЯМ І ТЕЧІЯ ЛІТЕРАТУРНИ — поняття, якими позначається спільність засадних ознак, притаманних творчості багатьох письменників, літ. груп, шкіл та ін. Ця спільність зумовлює збіг світовідчуттєвих установок, естет. принципів, проблемно-темат. зацікавлень, стильових домінант, жанрових уподобань тощо. Вживання термінів «напряму» і «течія» неусталене: часом вони використовуються як синоніми, іноді напрям ототожнюється зі *стилем художнім* чи *методом художнім*, а течія — з літ. школою або групою. Боротьба та зміна Н. і т. л. найвиразніше характеризує перебіг нац. літ. процесу як цілісного динамічного явища, в якому взаємодопов-

нюються чи взаємовідштовхуються різноманітні ідейно-худож. тенденції. Рух їх зумовлений зміною естетично-філос. концепції мист-ва, впливом на письменника соціальних чинників. Ідеологізація літ. процесу призводить до вульгаризаторського розмежування письменників одного напрямку за світоглядними ознаками (напр., уявлення в рад. літературознавстві про т. з. прогресивний *романтизм* і реакційний романтизм або визначення осн. напрямів укр. л.-ри кін. 19 — поч. 20 ст. як революц.-демокр., ліберально-бурж. і декадент.-модерністського). Напрями формуються на основі спільності естет. світовідчуження, світоглядні ж установки різних письменників можуть відрізнятися. Зокрема, романтизм, виникнувши внаслідок розчарування ідеалами *Прогреси́тельства* (в Україні — і як подолання бурлескної традиції), утверджувався, з одного боку, як потяг до всезагальних, абсолютних ідеалів, а з іншого — як потужна підйома формувана нац. л.-р. Світоглядні установки романтиків були досить відмінними, що, однак, не дає підстав для розмежування романтизму як цілісного напрямку. Цим напрямом відрізняються від літ. груп і шкіл, які засновуються на програмово-естет. єдності їхніх учасників («*Озерна школа*» в англ. романтизмі, «*Парнас*» у Франції, *ВАПЛІТЕ* в Україні). Напрямок відрізняється і від течії, яка є складовою частиною напрямку (напр., «філософська», «психологічна» і «громадянська» течії в рос. романтизмі 19 ст., «поетичний реалізм» або «хімерна проза» в укр. л.-рі 70-х рр. 20 ст.). Н. і т. л. є історично конкретними явищами (англ. романтизм, укр. *бароко*, рос. *сентименталізм*) на відміну від методу, в якому виявляються типологічні властивості (романтизм прози М. Хвильового або *неокласицизм* поезії М. Зерова). Н. і т. л. виникають на високому рівні розвитку л.-ри (в Європі — лише в новий час), коли в ній починає переважати особистісне начало і вона виокремлюється в самостійний вид мистецтва. Найзначнішими напрямками в історії європ. л.-ри є *ренесансний реалізм*, *бароко*, *рококо*, *класицизм*, *маньєризм*, *просвітительський реалізм*, *сентименталізм*, *романтизм*, *крит. реалізм*, *натуралізм*, *символізм*, *неоромантизм*, *імпресіонізм*, *експресіонізм*, *неокласицизм*, *футуризм*, *сюрреалізм*, *імажинізм*, *акмеїзм*. Як напрям і метод розглядався в рад. літературознавстві 30—80-х рр. соціалістичний реалізм. В ост. роки велася гострі дискусії про природу цього вкрай ідеологізованого феномена. Подібність виникнення і чергування напрямів у різних л.-рах світу дозволяє розглядати їх як явища загальнозначимі для л.-р багатьох народів. Але, з іншого боку, Н. і т. л. мають виразити нац. особливості, зумовлені конкретними обставинами, культурними традиціями і т. ін., що викликає певні труднощі в їх однозначній класифікації: при атрибутивній подібності нац. різновидів класицизму, сентименталізму, бароко, романтизму та ін. типол. їх односторонність далеко не очевидна.

Лит.: Зеров М. Нове українське письменство. К., 1924; Грушевський М. Історія української літератури, т. 5, ч. 1—2. К., 1926—27; Чижевський Д. Історія української літератури. Прага, 1942; Чижевський Д. Культурно-історичні епохи Авгсбург, 1948; Поспелов Г. Проблеми исторического развития литературы. М., 1972; Калениченко Н. Українська література XIX ст. Напрями, течії. К., 1977; Жирмунський В. Сравнительное литературоведение. Восток и Запад. Л., 1979; Калениченко Н. Українська література кінця XIX — початку XX ст. Напрями, течії. К., 1983; Безпечний І. Теорія літератури. Торонто, 1984; Налявайко Д. С. Искусство: направления, течения, стили [кн. 1—2]. К., 1981—85.

В. С. Брюховицький.

НАРАЯН Разіпурам Крішнасамі (10.X 1906, Мадрас) — інд. письменник. Пише англ. мовою.